

Η νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής

[/ Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο:thesolasystem.blogspot.com

τού Αρχιμ. Μαξίμου Ματθαίου

Η νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, μαζί με τη νηστεία της Τετάρτης και της Παρασκευής, είναι οι αρχαιότερες και μόνες νηστείες, που έχουν Οικουμενική κάλυψη, δηλαδή επικυρώθηκαν με Κανόνες Οικουμενικής Συνόδου (ξθ΄ Αγ. Αποστ., ε΄ της Α΄, β΄, κθ΄ και πθ΄ της ΣΤ΄). Οι λοιπές καθιερωμένες νηστείες του έτους, βασίζονται στην Ιερή Παράδοση της Εκκλησίας μας, που κι αυτή είναι ισχυρή και έγκυρη.

Η νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής ανάγεται ήδη πιο αποστολικούς χρόνους και θεσμοθετήθηκε κατά μίμηση της σαραντάμερης νηστείας του Κυρίου μας (Ματθ. δ΄, 2), ως και των σαραντάμερων νηστειών των Προφητών Μωυσέως (Εξοδ. λδ΄, 28) και Ηλίου (Γ΄ Βασ. ιθ΄ 8).

Η αρχαιότητά της, έγκειται και στο γεγονός, ότι μόνον κατ αυτή, σε αντίθεση με τις άλλες μεταγενέστερες μακρές νηστείες, δεν επιτρέπεται η τέλεση της αναιμάκτου θυσίας (τελείας Λειτουργίας), παρά μόνο τα Σάββατα και τις Κυριακές. Από νωρίς συνδέθηκε με την αρχαία νηστεία του Πάσχα, της μίας, δύο και μετά έξι ημερών πρό της Κυριακής του Πάσχα (Μεγάλη Εβδομάδα). Μιά εκδοχή, ότι αρχικά η Τεσσαρακοστή συνδέθηκε με τα Θεοφάνεια, κατά ακριβή μίμηση της

σαραντάμερης νηστείας του Κυρίου στην έρημο μετά το Βάπτισμα Του, αρχόμενη από τις 7 Ιανουαρίου, δεν έχει αποκτήσει σταθερά ερείσματα και θεμελιωμένες αποδείξεις.

Αρχικό νόημα

Τό νόημα της νηστείας των σαράντα ημερών, αρχικά ήταν ταυτισμένο με την προετοιμασία των Κατηχουμένων και «τών προς το άγιον φώτισμα ευτρεπιζομένων», για το βάπτισμά τους, κατά τη νύκτα του Μ. Σαββάτου, στην παννυχίδα - αγρυπνία του Πάσχα. στη «Λειτουργία της Μ. Τεσσαρακοστής», των Προηγιασμένων Δώρων ή Προηγιασμένη, οι σχετικές «δεήσεις», που μέχρι σήμερα έχουν διατηρηθεί ανέπαφες, μαρτυρούν αυτό το αρχικό νόημα. το αυτό μαρτυρεί και η καθημερινή Ανάγνωση, στις Ακολουθίες αυτής της περιόδου, των Βιβλίων, που χρησιμοποιούσε η Αρχαία Εκκλησία για Κατήχηση, ήτοι της Γενέσεως, του Ησαία και των Παροιμιών.

Τό Πάσχα παρέχει τη μεγάλη ιερότητα που έχει το Μυστήριο του Αγίου Βαπτίσματος, ως συμμετοχή (συνταφή και συνανάσταση) στον εκούσιο Θάνατο και την Ανάσταση του Κυρίου, κατά την θεμελιώδη ερμηνεία του θείου Παύλου: «συνετάφημεν αυτώ διά του βαπτίσματος εις τον θάνατον, ίνα ώσπερ ηγέρθη Χριστός εκ νεκρών, ούτω και ημείς εν καινότητι ζωής περιπατήσωμεν» (Ρωμ. ς´ 4). Η Λειτουργία της Παννυχίδας του Πάσχα ήταν μιά καθαρά «βαπτισματική» Λειτουργία, στοιχεία της οποίας, έχουν μέχρι σήμερα διατηρηθεί στην αντίστοιχή της εσπερινή Λειτουργία του Μ. Σαββάτου (Εσπερινός Αναστάσεως με τη Λειτουργία του Μ. Βασιλείου).

Αυτά είναι:

α) τα 15 Παλαιοδιαθηκικά Αναγνώσματα του Έσπερινού (σήμερα αναγινώσκονται τρία) για την κάλυψη του χρόνου Βαπτίσεως των Κατηχουμένων στο Βαπτιστήριο και σε αναμονή των πιστών για την υποδοχή τους στο Ναό, που γινόταν με την ψαλμωδία του εισοδικού ύμνου «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε...», για την τέλεση της Λειτουργίας,

β) τα Καινοδιαθηκικά Αναγνώσματα (Απόστολος και Ευαγγέλιο), που είναι του Αγίου Βαπτίσματος και

γ) η ψαλμωδία του βαπτισματικού ύμνου «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε...», σε αντικατάσταση του Τρισαγίου ύμνου.

Περίοδος μετανοίας

Η σταδιακή ατονία του θεσμού των Κατηχουμένων με την επικράτηση του νηπιοβαπτισμού κατά τον 6ο αιώνα, είχε ως αποτέλεσμα α) την κατάργηση της ομαδικού βαπτίσματος, ως μεγάλου εκκλησιαστικού γεγονότος, συνδεδεμένου με τη Λειτουργία του Πάσχα, β) την τέλεση μεμονομένων πλέον (ιδιωτικών!) βαπτίσεων, αποσυνδεδεμένων από το Πάσχα ή από άλλες μεγάλες Δεσποτικές εορτές (Χριστούγεννα, Θεοφάνεια, Πεντηκοστή, που όμως μέχρι σήμερα διατηρούν τον βαπτισματικό τους χαρακτήρα στη Λειτουργία), αλλά κυρίως γ) την αλλαγή του νοήματος και του χαρακτήρα της Μ. Τεσσαρακοστής, από «κατηχητικής»

περιόδου προετοιμασίας των Κατηχουμένων (καί όλης της εκκλησιαστικής κοινότητας, για το γεγονός της εισόδου «διά του βαπτίσματος» νέων μελών σ αυτήν), σε περίοδο «μετανοίας», προετοιμασίας των πιστών για τον εορτασμό του Πάσχα.

Τό νόημα του Χριστιανικού Πάσχα, ως προσωπικής διαβάσεως του καθενός μας «διά της Εκκλησίας» και μέσα στην Εκκλησία, από το ζοφερό χώρο της δουλείας των παθών και της αιχμαλωσίας του Σατανά, στο χώρο της ελευθερίας των «υιών του Θεού», της Νέας Επαγγελίας, προσφέρει ακριβώς την «ανάληψη» του αγώνα, γι αυτήν την υπέρβαση, στο «στάδιο των αρετών», την Μ. Τεσσαρακοστή. Αυτή η υπέρβαση θά επιτευχθεί με τη μετάνοια, όπως ακριβώς την εξήγγειλε η εκπλήρωση και φανέρωση της πρώτης «επαγγελίας του Πατρός», ο Μεσσίας, στην πρώτη Του διδασκαλία: «Μετανοείτε, ήγγικεν γάρ η βασιλεία των ουρανών». Η μετάνοια είναι άλλωστε το «δεύτερο βάπτισμα» και ταυτίζεται με τον «αγώνα της νηστείας», που είναι η Μ. Τεσσαρακοστή.

Ο νέος αυτός προσανατολισμός της Μ. Τεσσαρακοστής, συνέβαλε, ώστε από τον 9ο κυρίως αιώνα να δημιουργηθεί, με κέντρο τη Μονή του Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη και ειδικότερα από τον άγιο Θεόδωρο το Στουδίτη αρχικά, το λειτουργικό βιβλίο της Μ. Τεσσαρακοστής «Τριώδιο», στο οποίο καταχωρήθηκε και διασώθηκε ο τεράστιος και αξεπέραστος υμνολογικός πλούτος, επικεντρωμένος ακριβώς στο νέο νόημα, τη μετάνοια. το βιβλίο αυτό φανερώνει και τον τελικό σύνδεσμο της Τεσσαρακοστής με τη Μεγάλη Έβδομάδα, την προέκταση της αρχαίας νηστείας του Πάσχα.

Διάρκεια της Μ. Τεσσαρακοστής

Η περίοδος διάρκειας και ο τρόπος μετρήσεως της Τεσσαρακοστής, μέχρι την τελική διαμόρφωσή της, που ισχύει για μάς σήμερα, παρουσίασε μεγάλη ποικιλία κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες.

Πρόκειται περί του διαφορετικού υπολογισμού των ημερών της μεγάλης αυτής και μακράς Νηστείας, που την διαφοροποιεί κατά τη χρονική διάρκεια και έκτασή της. Συγκεκριμένα, υπήρξε εξ αρχής προβληματισμός στις κατά τόπους Εκκλησίες, ως προς τό:

Ποιές θά είναι αυτές οι σαράντα μέρες νηστείας;

Τό Σάββατο και η Κυριακή, που είναι ευχαριστιακές και καταλύσιμες ημέρες, θά συμπεριλαμβάνονται στη χρονική διάρκεια;

Η Μεγάλη Εβδομάδα θά συμπεριλαμβάνεται στη μέτρηση των 40 ημερών;

Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία.

Γιά μάς επικράτησε «η μορφή της Κωνσταντινουπόλεως», δηλαδή ο τρόπος μέτρησης που εφαρμόστηκε τελικά στη Βασιλεύουσα μετά τον 8ο αιώνα, όταν οριστικοποιήθηκε το νέο νόημα της Τεσσαρακοστής, με τη διαμόρφωση και του λειτουργικού της βιβλίου του «Τριωδίου».

Κατά την ισχύουσα αυτή «μορφή» στην Μεγ. Τεσσαρακοστή:

δέν συμπεριλαμβάνεται η Μεγάλη Εβδομάδα,

προσμετρούνται όμως τα Σάββατα και οι Κυριακές, πού, άν και δεν είναι μέρες νηστείας, εντάσσονται στη λειτουργική περίοδο της Μ. Τεσσαρακοστής και χρειάζονται 6 εβδομάδες για τη συμπλήρωσή της.

Εξι εβδομάδες επί επτά ημέρες κάνουν σαράντα δύο μέρες ($6 \cdot 7 = 42$). Αφαιρούνται οι δύο τελευταίες μέρες, το Σάββατο του Λαζάρου και η Κυριακή των Βαίων και έτσι έχουμε 40 ημέρες.

Η Μεγάλη Τεσσαρακοστή, αρχίζει από τη Δευτέρα της Α΄ Εβδομάδος των Νηστειών (Καθαρά Δευτέρα - Καθαρά Εβδομάς) και λήγει την Παρασκευή της ΣΤ΄ Εβδομάδος (πρό των Βαίων). τα τροπάρια αυτής της τελευταίας μέρας στο «Τριώδιο», φανερώνουν «τήν πλήρωσιν της ψυχοφελούς Τεσσαρακοστής» και την αναμονή της «αγίας εβδομάδας του Πάθους».

Αυτός ο υπολογισμός υπονοείται, κατά την ερμηνεία πολλών, και από τις Αποστολικές Διαταγές (κείμενο του τέλους του δ΄ αιώνας), που λένουν: «Επιτελείσθω δέ η νηστεία αύτη πρό της νηστείας του Πάσχα, αρχομένη μὲν Δευτέραν, πληρουμένη δέ εις Παρασκευήν. Μεθ' ας απονηστεύσαντες άρξασθε της αγίας του Πάσχα εβδομάδος, νηστεύοντες αυτήν πάντες μετά φόβου και τρόμου».

Τό Σάββατο του Λαζάρου και η Κυριακή των Βαίων, είναι Δεσποτικές εορτές. Εξ αιτίας του νέου υπολογισμού της Τεσσαρακοστής, που λήγ

ει πρίν τη Μ. Εβδομάδα, η Λειτουργία του Σαββάτου του Λαζάρου, διασώζει στοιχεία βαπτισματικής Λειτουργίας, για την ολοκλήρωση της σαραντάμερης προετοιμασίας των Κατηχουμένων. Αυτό φαίνεται από την ψαλμωδία του βαπτισματικού ύμνου «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε...», σε αντικατάσταση του Τρισαγίου ύμνου, κατά το Σάββατο του Λαζάρου και από το β΄ απολυτίκιο της Κυριακής των Βαίων «Συνταφέντες σοι διά του Βαπτίσματος, Χριστέ ο Θεός, της αθανάτου ζωής ηξιώθημεν τη Αναστάσει σου...», που φανερώνει την ήδη τελεσθείσα Βάπτιση των Κατηχουμένων στη λήξη της Τεσσαρακοστής.

Αρχαίες «Προχαλκηδόνιες» εκκλησίες

Τό ότι αρχικά συμπεριλαμβανόταν η Μεγάλη Εβδομάδα στην Τεσσαρακοστή, φαίνεται καθαρά στον κθ΄ κανόνα της ΣΤ΄ Οικ. Συνόδου (691), κατά τον οποίο η Μ. Εβδομάδα αναφέρεται, ως «υστέρα (εσχάτη) εβδομάς» της Τεσσαρακοστής, καθώς και στο Οδοιπορικό της Αιθερίας (381-384).

Τήν συμπερίληψη της Μ. Εβδομάδος στην Τεσσαρακοστή, διετήρησαν οι αρχαίες «ελάσσονες» εκκλησίες, που απεσχίσθησαν από την Ορθόδοξη Εκκλησία μετά την «εν Χαλκηδόνη» (481), συνελθούσα Δ΄ Οικ. Σύνοδο (Προχαλκηδόνιες), όπως η Αρμενική, Κοπτική, Αιθιοπική κ.ά.

Κατά την παλαιά μέτρηση δεν συμπεριλαμβάνονται τα Σάββατα και οι Κυριακές, ως καταλύσιμες μέρες. Υπολογίζουν μόνο πέντε (5) μέρες νηστείας την εβδομάδα, γι αυτό χρειάζονται οκτώ (8) εβδομάδες για την ολοκλήρωση των 40 ημερών νηστείας ($5 \cdot 8 = 40$). Αρχίζει η Τεσσαρακοστή δηλαδή, μιά εβδομάδα πρίν από μάς (Δευτέρα Τυροφάγου).

Γι αυτό και η εβδομάδα της Τυροφάγου, που για μάς μέχρι σήμερα έχει

περιορισμένη νηστεία και πολλά λειτουργικά στοιχεία της Μ. Τεσσαρακοστής, φανερώνει την προσπάθεια συμβιβασμού των 6 ή 8 εβδομάδων, ως προς τη χρονική διάρκεια της Μ. Τεσσαρακοστής.

Επίσης, παρά τη νέα ρύθμιση, κατά την οποία η Μ. Εβδομάδα είναι εκτός Τεσσαρακοστής, στις Προηγιασμένες Λειτουργίες της Μ. Εβδομάδος, παραμένει ως οπισθάμβωνος ευχή, αυτή που αναφέρεται στη Τεσσαρακονθήμερο νηστεία. Δεν υπήρξε πρόβλεψη για αλλαγή της ευχής κατ'αυτές τις μέρες, που δεν συμπεριλαμβάνονται στη Μ. Τεσσαρακοστή (όπως προβλέπει το Τυπικό της Αναστάσεως, κώδ. τ. Σταυρού 43, για την τέλεση της αρχαίας ιεροσολυμίτικης Προηγιασμένης του Αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου, τις ημέρες της Μ. Εβδομάδος). Δείγμα και αυτό της παλαιάς συμπερίληψης της Μ. Εβδομάδος στη Τεσσαρακοστή. Αλλωστε στη συνείδηση του κόσμου η Μ.Εβδομάδα δεν ξεχωρίζεται από τη Τεσσαρακοστή.

Δυτική Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία

Καί η Ρωμαιοκαθολική εκκλησία διετήρησε τη συμπερίληψη της Μ. (Εβδομάδος στην Τεσσαρακοστή. Πλήν όμως, από τις αρχές του 3ου αιώνα στη Ρώμη, αργότερα τον 4ο αιώνα στην Ισπανία (Σύνοδος Ελβίρας, καν.26) και οριστικά τον 5ο αιώνα (Ρώμης Ιννοκέντιος ο Α΄, 401-417, επιστ. 25, Migne, 20,555), κατήργησε την κατάλυση του Σαββάτου και αυθαιρέτως εθέσπισε το Σάββατο ως νηστήσιμη ημέρα της εβδομάδος, επεκτείνοντας την ενιαύσια νηστεία του Μ. Σαββάτου, σε εβδομαδιαία, παρά τη ρητή απαγόρευση του ξς' αποστολικού κανόνος. Ως αποτέλεσμα αυτής της καινοτομίας, παραμένει η αυστηρή έκδοση του νέου κανόνος της ΣΤ' Οικ. Συνόδου.

Ετσι η Δυτική εκκλησία υπολογίζει 6 μέρες νηστείας την εβδομάδα, αφαιρώντας μόνο την Κυριακή. για την συμπλήρωση των 40 ημερών χρειάζεται 6 εβδομάδες (6·5·6 = 36) και 4 ημέρες. Ετσι η Τεσσαρακοστή για τη Δυτική εκκλησία, αρχίζει ημέρα Τετάρτη (Καθαρά), την αντίστοιχη Τετάρτη της Α΄ (Καθαράς) εβδομάδος των Νηστειών για μάς, αν συμπέσει το Πάσχα κοινό. Γι' αυτό και οι Δυτικοί εορτάζουν τις Απόκριες και την (για μάς Καθαρά) Δευτέρα και Τρίτη. Ετσι εξηγείται και η παρατηρούμενη, δυστυχώς, εορταστική επέκταση... της περιόδου του Τριωδίου την Καθαρά Δευτέρα, κατά μίμηση ξενικών εορταστικών εθίμων. Η αργία της Καθαράς Δευτέρας, στο Ορθόδοξο Κράτος μας, θεσπίστηκε άραγε για την δυνατότητα απερίσπαστης περισυλλογής «επί τη ενάρξει» της Μεγ. Τεσσαρακοστής ή εξ' επιδράσεως της δυτικής αποκριάτικης εορτής;

Ο τρόπος της νηστείας

α) Περίοδος Τριωδίου.

Στήν εβδομάδα της Τυροφάγου, κατάλοιπο της Τεσσαρακοστής των 8 εβδομάδων, προστέθηκαν και άλλες δύο, η «Προφωνήσιμος» και η «Απόκρεως», για να γίνουν τρεις, οι εβδομάδες προετοιμασίας για την είσοδό μας στη Μ. Τεσσαρακοστή. Η περίοδος αυτή ονομάζεται «Τριώδιο».

Στή Νηστεία της Μ. Τεσσαρακοστής εισερχόμεθα σταδιακά, κατά την περίοδο του

Τριωδίου, περίοδο πνευματικής προετοιμασίας για την είσοδό μας σ αυτήν.

Κατά την πρώτη εβδομάδα (από την Κυριακή του Τελώνου και Φαρισαίου μέχρι την Κυριακή του Ασώτου), που καλείται Προφωνήσιμη, επειδή αποτελεί την προαναγγελία της Μ. Τεσσαρακοστής, ή «αρτσιβούριο» (=προπομπός), έχουμε όλες τις μέρες της εβδομάδος «κατάλυσιν εις πάντα» (απολυτή).

Κατά την δεύτερη εβδομάδα, της Αποκριάς ή Κρεατινής (από την Κυριακή του Ασώτου μέχρι την Κυριακή των Απόκρεω), καταλύουμε εις πάντα, εκτός Τετάρτης και Παρασκευής, ημέρες αυστηρής νηστείας. Η Κυριακή των Απόκρεω, είναι η τελευταία ημέρα, που τρώμε κρέας.

Καί κατά την τρίτη εβδομάδα, την Τυροφάγο ή Τυρινή (από την Δευτέρα μετά την Κυριακή των Απόκρεω μέχρι και την Κυριακή της Τυροφάγου), καταλύουμε απ όλα, όλες τις ημέρες, εκτός από κρέας (λευκή νηστεία). την εβδομάδα αυτή ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης την ονομάζει «προνήσιμον» και η υμνογραφία «προκαθάρισον», επειδή κατ εξοχήν αυτή μάς προετοιμάζει, για να εισέλθουμε στην Τεσσαρακοστή.

Μέ την Κυριακή της Τυρινής, κλείνει η προπαρασκευαστική περίοδος των τριών εβδομάδων του Τριωδίου και εισερχόμεθα στην Μ. Τεσσαρακοστή.

β) Μ. Τεσσαρακοστή.

Κατά την Μ. Τεσσαρακοστή, η νηστεία είναι αυστηρή, άνευ καταλύσεως «οίνου και ελαίου».

Λάδι και κρασί καταλύουμε μόνο τα Σάββατα και τις Κυριακές (ως λύση της νηστείας), και κατά την εορτή των αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων. Αν κάποιος τρώνε λάδι Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη, αυτό γίνεται για ιδιαίτερους λόγους αδυναμίας ή ασθενείας, με τη διάκριση και έγκριση του Πνευματικού.

Ψάρι καταλύουμε κατά την εορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.

Η πρώτη εβδομάδα ονομάζεται Καθαρά. Ξεκινάει την Καθαρά Δευτέρα, ημέρα αυστηρής νηστείας, που χαρακτηρίστηκε έτσι, από το ιστορικό πείραμα του αυτοκράτορα Ιουλιανού του Παραβάτη, ο οποίος αποπειράθηκε κατά την ημέρα αυτή να μολύνει τις τροφές των χριστιανών στη Κωνσταντινούπολη. Η πανουργία αυτή αποκαλύφθηκε με τήν, από τον Θεό, επέμβαση του αθλοφόρου αγίου μάρτυρος Θεοδώρου, του προερχόμενου από το Τηρωνικό τάγμα (Τήρων = νεοσύλλεκτος), Ο άγιος Θεόδωρος ο Τήρων, διά του Πατριάρχου ΚΠόλεως Ευδοξίου, παρώτρυνε το λαό να τραφεί με κόλλυβα. το παράδοξο αυτό θαύμα γιορτάζεται το Σάββατο της Α΄ αυτής εβδομάδας της Τεσσαρακοστής, επειδή «εν τη Τεσσαρακοστή ου τελούνται μνήμαι μαρτύρων, ει μη εν Σαββάτω και Κυριακή». Ἡ εβδομάδα αυτή τηρείται με ξηροφαγία ή με τριήμερο αποχή (υπέρθεση) από παντός τροφίμου κατά τις τρεις πρώτες μέρες, ή ακόμη με ασιτία μέχρι το Μ. Απόδειπνο της Πέμπτης και τους Χαιρετισμούς της Παρασκευής.

γ) Σάββατο Λαζάρου - Κυριακή Βαίων.

Η Μ. Τεσσαρακοστή πληρούται την Παρασκευή της έκτης εβδομάδος. Ακολουθούν δύο πανηγυρικές ημέρες, δύο Δεσποτικές εορτές (κατά τις οποίες δεν τελούνται

μνημόσυνα, όπως όλες τις Δεσποτικές εορτές),

«τής Εγέρσεως του αγίου και δικαίου, φίλου του Χριστού, Λαζάρου του τετραημέρου» το Σάββατο και

«τής λαμπράς και ενδόξου πανηγύρεως της εις Ιερουσαλήμ εισόδου του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού» την Κυριακή.

Κατ' αυτές, για τη λήξη της Νηστείας και το θρίαμβο του Χριστού κατά του θανάτου «πιστουμένου την κοινήν ανάστασιν, πρό του Πάθους Του», το μέν Σάββατο καταλύουμε «έλαιον και οίνον», την δέ Κυριακή των Βαίων «ιχθύας». Ο Θεόδωρος Στουδίτης ώριζε για τους μοναχούς της Μονής Στουδίου κατάλυση ιχθύων και το Σάββατο του Λαζάρου (Migne, 99, 1791).

δ) Μεγάλη Εβδομάδα.

Κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα, από τη Μ. Δευτέρα μέχρι και το Μ. Σάββατο, ορίζεται αυστηρή νηστεία με αποχή από λάδι.

Γιά τη Μ. Πέμπτη ειδικότερα, σύμφωνα με το τυπικό της Μονής του 'Αγίου Σάββα, που έχει καταγραφεί και στο «Τριώδιο», άλλα Τυπικά Εκκλησιών και Μονών, τη γνώμη του οσιωτάτου Πατριάρχου ΚΠόλεως Νικολάου, καθώς και την ευρύτατα διαδεδομένη παράδοση του λαού μας και τη συνήθεια των χριστιανών, μπορούμε να καταλύουμε λάδι, μετά τη Θεία Μετάληψη, πρὸς τιμὴν της ημέρας του Μυστικού Δείπνου, κατά το οποίο μάς παρέδωσε ο Κύριος το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

Γιά το Μ. Σάββατο χρειάζεται προσοχή, γιατί είναι ημέρα αυστηρῆς νηστείας, το μόνο Σάββατο που νηστεύεται και η νηστεία παρατείνεται μέχρι του μεσονυκτίου, «ότε, επιφωσκούσης της Κυριακῆς », εξαγγέλλεται η Ανάστασις του Κυρίου, όπως ακριβώς ορίζουν οι Αποστολικές Διαταγές: «Τὼ δέ Σαββάτῳ μέχρις αλεκτροφωνίας παρατείνοντες απονησιτίξεσθε επιφωσκούσης της μίας Σαββάτων, ἥτις ἐστίν η Κυριακή».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Αγαπίου ιερομ. και Νικοδήμου μον., Πηδάλιον

Αμ. Αλιβιζάτου, Οι ιεροί κανόνες

Γεωργ. Βεργωτή, Η Νηστεία της Μ. Τεσσαρακοστής

Χρήστου Μ. Ενισλείδου, Ο θεσμός της Νηστείας

Ευαγγ. Θεοδώρου, Η μορφωτική αξία του ισχύοντος Τριωδίου

Συμ. Κούτσα, Αρχιμ., Η Νηστεία της Εκκλησίας

Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλή, Σύνταγμα των θείων και ιερών κανόνων

A. Schmemmann, Μεγάλη Τεσσαρακοστή

Τού ιδίου, Εξ ύδατος και πνεύματος

Βασ. Στεφανίδου, Αρχιμ., Εκκλησιαστική Ίστορία

Ιω. Φουντούλη, Λειτουργική

Τού ιδίου, Απαντήσεις εις λειτουργικάς απορίας

Τού ιδίου, Λογική Λατρεία

Τού ιδίου, Θείαι Λειτουργίαι

Πηγή: tokandylaki.blogspot.gr